

EXTRACTE DE LES NORMES PER A LA
TRANSCRIPCIÓ I EDICIÓ DE LES OBRES
CATALANES DE RAMON LLULL

I

Transcripció

1. Com a norma general, es transcriurà fidelment el manuscrit de base. Es corregiran només els errors evidents de copista, en el qual cas es donarà en les notes la lectura rebutjada, indicant al mateix temps de quin manuscrit s'ha pres la lectura substituïda.¹

2. S'observaran les divisions del manuscrit de base - sempre que el copista hagi estat mínimament conseqüent - en llibres, capítols i paràgrafs.²

3. Els afegits o reconstruccions de l'editor, traduccions de fonts d'altre idioma, com també la numeració de llibres, capítols o paràgrafs introduïda per ell, seran posats entre claudàtors []. Si l'editor troba que, per a la correcta comprensió del text, cal introduir material traduït d'una versió de la mateixa obra en altra llengua, aquest material (lletra, mot, passatge més llarg) també anirà entre claudators. Els afegits, però, del mateix escrivà, de mà coetània o de mà posterior en el mateix manuscrit seran consignats a l'aparat crític.³

4. Es puntuaran i es posaran majúscules segons els usos moderns.

5. Es resoldran les abreviacions paleogràfiques. En el cas de la barra horizontal que representa una consonant nasal, s'hauria de fer un recompte de com el copista resol sense abreviar casos similars, i seguir el seu hàbit. Si les estadístiques no hi ajuden, es resoldrà la barra nasal segons l'ús modern.⁴

6. Es normalitzarà l'ús de *i-j* i *u-v*, llevat de casos de dubte, en què es donarà una

¹ Si el manuscrit de substitució no ha estat establert de manera general a la introducció que precedeix l'edició. Si l'error corregit no és evident, l'editor ha d'explicar per què ha preferit una altra versió.

² Al mateix temps s'aconsella a l'editor de prendre en consideració la possibilitat que variacions de forma i d'ornamentació de majúscules i de calderons indiquin diverses categories de divisions i subdivisions d'una obra.

³ Es poden destriar afegits d'escrivans distints emprant una supernumeració en les sigles dels manuscrits (veg. *ORL* XVII, p. 2, i XVIII, p. 2).

⁴ Indicant a la introducció quines solucions s'han pres. En fer el recompte per als casos de *con-com* convé distingir cinc usos del mot: 1) interjecció o exclamació, 2) adverbi comparatiu, 3) conjunció modal, 4) conjunció causal (normalment seguit de "que"), i 5) conjunció temporal (= "quan"). Un altre cas freqüent que s'ha de resoldre fent un recompte és el d'una nasal davant una oclusiva bilabial, quan grafies com *impossibol*, *imperfeció*, *enperò*, *desenblant* alternen amb la solució moderna. També el cas de la nasal palatalitzada, que es troba escrita *yn*, *y*, *y*, i menys sovint *ny*, es pot resoldre de la mateixa manera.

solució al text, i l'altra a l'aparat crític seguit d'un punt d'interrogació.⁵

7. Es deixen els nombres, i les lletres dels alfabetos lul·lians, tal com són al manuscrit, amb punts a cada costat, i resolent les abreviatures de les formes femenines amb lletres volades. Així, s'escriurà *.viii.*, *.i^a.*, *.ii^{es}.*, *b.c.d.*, etc.⁶

8. Se separen les paraules segons l'ús modern, llevat dels casos en els quals l'escrivà del manuscrit bàsic ha estat mínimament conseqüent en l'aglutinació de mots amb elisió de vocals, i en què la conservació de tals aglutinacions no dificulti innecessàriament la lectura. Així, s'escriurà *al altre* o bé *a l'altre*, *del home* o bé *de l'home* segons el manuscrit de base. També caldrà tenir en compte alguns casos sense elisió de vocals quan la consonant inicial de la segona paraula ha estat modificada segons una nova posició intervocàlica, com per exemple la grafia freqüent d'*assaber*, o la grafia italianitzant d'*alle* (= *a la*) del manuscrit de Londres del *Tractat d'astronomia*.⁷

9. S'emprarà:

(a) el guionet segons els usos moderns,

(b) l'apòstrof per a indicar la separació dels proclítics i dels mots forts aglutinats amb pèrdua d'un element del primer (*d'altre*, *qu'ell*, *mi'amor*, *aquest'aspra*),⁸

(c) i el punt volat per a indicar la separació dels enclítics i dels mots forts aglutinats amb pèrdua d'un element del segon (*no n*, *se n*, *emparà·ls*, *encara·ls*, *vida xempta*, *alguna mpresa*). No s'usarà el punt volat per a representar la *l* geminada.

(d) En el cas de paraules que han estat escrites juntes sense elisió de cap vocal, es deixarà senzillament un espai en blanc (*ja us*, *ni u*, *que u*).

10. Accentuació: (a) s'usarà únicament l'accent agut (tant per a vocal tancada com per a oberta), que s'aplicarà només als polisíl·labs aguts acabats en vocal o vocal amb *-s*.⁹

⁵ Així, per exemple per al subjunctiu de *provar-proar* podem posar "prou" al text i "prov ?" a l'aparat. Igualment es pot fer per *viuen* i *viven*, *beuen* i *beven*, *abreujar* o *abreviar*, *io* o *jo*. En el cas d'una tal paraula que reapareix amb certa freqüència, és ventura preferible adoptar una solució única i advertir el lector de tal decisió a la introducció.

⁶ Si l'escrivà a vegades deixa qualche punt, no és necessari seguir els seus descuits en casos de tan poca importància. No s'emprarà la *j* per a nombres: així s'escriurà sempre *.vii.* i *.i^a.* a pesar de grafies amb *j* al Ms.

⁷ Dit d'una altra manera, es mantindrà la separació (o no separació) de paraules quan aquesta ha influït en la fonètica o grafia d'un manuscrit de base mínimament conseqüent. En el mateix apartat d'aglutinació de paraules, es transcriu sempre el nom de *Jesucrist* o *Jesuchrist* així unit, i sense o amb *h* segons els usos de l'escrivà.

⁸ També s'aplicarà en casos anòmals de futurs perifràstics, com en la frase (del *Libre de virtuts e vicis*) *menjar e beur'a*, a fi d'indicar al lector que l'*a* que fa del segon verb un futur també s'ha d'aplicar al primer.

⁹ Pel que fa a vocal + *-n*, es recomana que s'accentuï només en casos concrets de manuscrits que empen un

(b) No s'usarà la dièresi.

II

Variants, Notes

A fi de treballar amb *tota* la tradició textual, l'editor ha de tenir en compte no tan sols els manuscrits catalans, sinó també les traduccions medievals i les edicions impreses modernes, d'acord amb les normes següents, sempre que sigui possible:

1. Després d'haver estudiat tota la tradició i d'haver-la dividit tota en famílies de testimonis, hom col·locarà tots els manuscrits catalans. El resultat es col·locarà amb el cap de cada una de les famílies no-catalanes, llavors amb les fonts impreses, i finalment amb un o dos (o més si sembla necessari) altres manuscrits de les dites famílies com a controls de lectura en llocs importants o problemàtics.

2. L'aparat crític recollirà tres categories de variants:

a) totes les lectures rebutjades del manuscrit de base;

b) les variants dels testimonis catalans que puguin tenir un interès lingüístic;

c) les variants més importants o interessants de *tota* la tradició de l'obra. Si aquest darrer apartat dona el resultat d'un aparat crític massa carregat, es pot dividir en dues parts: (i) Una que contengui totes les variants que afectin directament la història del text català o puguin ajudar a comprendre-la, i que quedarà entre les altres variants a peu de pàgina; (ii) Una altra que contengui variants de les traduccions que no afectin directament el text català però que puguin tenir interès per als estudiosos, i que es donarà en apèndix.

L'editor ha de tenir en compte sempre que l'aparat ha d'esser *concís, aclaridor i útil*.

3. L'aparat crític anirà a peu de pàgina, en dos apartats (un per a notes i un per a variants) separats per una plec. Les referències es faran per número de ratlla (en negreta), un lema en rodona seguit d'un claudàtor obert cap a l'esquerra ("["),¹⁰ amb les variants també en rodona.¹¹ A continuació, es donaran les sigles de les fonts, en cursives majúscules per als

sistema gràfic que podria induir a confusió. Així per exemple si un escrivà escriví gerundis sense la *-t* final, caldria accentuar-los (*corrén, dién*) a fi de distingir-los de la tercera persona plural de l'indicatiu. Però casos així són infreqüents, i basta indicar aquesta petita desviació de les normes en la introducció.

¹⁰ Si el lema és necessari, és a dir si hi pot haver qualche dubte a quina paraula o a quines paraules del text es refereixen les variants. Si no hi pot haver cap dubte, el lema i els claudàtor es podrien suprimir.

¹¹ Pel que fa a reclams de passatges llargs, distingim entre el guionet

testimonis manuscrits, en cursives minúscules per als testimonis impresos, i lletres gregues per a famílies de testimonis o arquetips.¹² Qualsevol comentari de l'editor es donarà en cursiva. Hom podrà emprar els signes següents:

(?) per a una lectura dubtosa, difícil, mig esborrada, etc.

(!) per a una lectura única o no justificada per cap testimoni anterior a l'assenyalat.

> o < indica que la lectura al costat de la punta sembla provenir de la del costat ample del signe.¹³

Se separaran les variants d'un mateix passatge amb una coma, i tant les de passatges diferents dins d'una mateixa ratlla com les referències a ratlles diferents, amb un espai llarg (de quatre tocs de la barra espaciadora).

4. La introducció serà breu, i es recomana que contengui:

(a) una llista d'altres obres lul·lianes citades a l'obra editada, i una de les que la citen;

(b) una petita bibliografia de catàlegs que citen l'obra i de treballs que l'estudien;

(c) una breu descripció dels manuscrits que contenen l'obra, amb una relació de les particularitats gràfiques i lingüístiques dels manuscrits catalans;

(d) un estudi del comportament de la tradició (expressat, si es vol, amb un *stemma codicum*), i una explicació succineta dels criteris d'edició seguits.

Les referències bibliogràfiques es faran d'acord amb el que estableixen les normes de *Studia Lulliana*.

5. Pel que fa a la disposició de pàgina, índexs i glossaris, se seguirà el model dels

39 ell - sien]

que indica que consideram tot el passatge entre els dos mots (inclosos); i tres punts

65 pare ... mare]

que vol dir que consideram només les variants d'aquests dos mots, sense preocupar-nos dels mots que hi puguin haver entremig.

¹² Simples canvis d'ordre de paraules - si l'editor troba que n'hi ha que són importants - es poden consignar amb un simple *trans.* (= *transposuit*) després del claudàtor. Si l'editor troba que cal especificar més l'ordre divergent, es pot fer amb una simple numeració, en una nota així:

no podia gitar] {3 1 2} D

que indica que l'ordre 1 2 3 de mots del manuscrit de base ha passat a ser 3 1 2 al manuscrit D, és a dir "gitar no podia".

¹³ Per a exemples de l'ús d'aquests signes i per a altres detalls, com per exemple l'ús de parèntesis per assenyalar variants dintre de variants, vegeu *NEORL II*, p. liii.

darrers toms de les *NEORL* i de les *ROL*.